

O'zbekiston
Xalqaro
Islomshunoslik
Akademiyasi

YOSH OLIMLAR

MAQOLALAR TO'PLAMI

I

2025-yil noyabr

ISBN 978-9910-9258-9-4

9 789910 925894

**O‘ZBEKISTON XALQARO
ISLOM SHUNOSLIK AKADEMIYASI
IQTIDORLI TALABALAR ILMIY TADQIQOT
FAOLIYATINI TASHKIL ETISH BO‘LIMI
TALABALAR ILMIY JAMIYATI**

“TALABALIKDAN OLIMLIK SARI QADAM”

Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami

**«GRAND KONDOR PRINT»
TOSHKENT – 2025**

UDK: 522.396:46.33:91

KBK: 104.672.49

T 139

D.Nishanova.

“TALABALIKDAN OLIMLIK SARI QADAM”. / [Matn]: / [*Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami*]. — Tashkent.: **“GRAND KONDOR PRINT”**, 2025 y., 252 b.

O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi Iqtidorli talabalar ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo‘limi Talabalar ilmiy jamiyati tomonidan “Talabalikdan olimlik sari qadam” nomli respublika talabalar ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to‘plami/ Tuzuvchi D.Nishanova. – Tashkent: O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi, 2025. – 300 b.

Mas‘ul muharrir:

M.Kamilov

O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi rektori

Tahrir hay‘ati:

I.Daminov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor

D.Kalandarova

Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo‘limi boshlig‘i

Nashrga tayyorlovchi:

D.Nishanova

Iqtidorli talabalar ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo‘limi mas‘uli

To‘plam O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi Iqtidorli talabalar ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo‘limi tomonidan tayyorlangan. Unda ilmiy tadqiqot olib borayotgan yosh olim, ilmiy izlanuvchilar, magistr va talabalarning dinshunoslik, islom manbashunosligi, psixologiya, tilshunoslik kabi fan sohalari bo‘yicha dolzarb ilmiy mavzularni qamrab olgan. Yosh tadqiqotchilar tomonidan O‘zbekistonda yoshlar oid davlat dasturlari ijrosi, ma‘naviy-ma‘rifiy soha rivoji hamda bu sohadagi keng ko‘lamli ishlar, ta‘lim-tarbiya hamda allomalar hayoti va ilmiy merosining ahamiyati kabi dolzarb dolzarb masalalar tadqiq qilinish, ilmiy va ijodiy kuzatishlar asosida tahlil etilgan.

Yosh olimlar tomonidan yozilgan maqolalar ilmiy-ma‘rifiy jihatlari yoritilgan hamda iqtidorli kadrlar yetishtirishda muayyan darajada xizmat qiladi.

Mazkur to‘plam O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi ilmiy-uslubiy kengashining 2025-yil 5-noyabrdagi 3-sonli qaroriga binoan nashrga tavsiya etildi.

Maqolalarda berilgan ma‘lumotlarga muallif javobgar.

ISBN 978-9910-9258-9-4

© **D.Nishanova. 2025**

© « **GRAND KONDOR PRINT** » 2025

MUNDARIJA:

Kamilov M.	
Kirish.....	7
Kalandarova Donoxon	
O'zbekistonda ta'lim islohotlari.....	9
Nishanova Dildora	
Iqtidorli talabalarda ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'yicha mulohazalar.....	11
ALLOMALAR ILMIY MEROSINING TALABALAR TOMONIDAN O'RGANILISHI	
Mirakbarova Dildora	
Tarixiy shaxs kamolotida ilmi onalarning o'rni.....	13
Mirzayeva Muxlisa	
Abu Homid G'azzoliy merosining islom tafakkuriga ta'siri.....	16
Meliboyev Abdug'ulom Burhonushsharia Mahbubiy ismi borasidagi qarashlar.....	20
Sobirov Zuxriddin	
Jadidlarning yangi usul maktablari va ularning jamiyatdagi o'rni.....	23
Jumaboyev Axliddin	
Allomalar ilmiy merosining o'rganilishi.....	27
Qo'chqarova Xursanoy	
Imom A'zam abu hanifaning "Fiqhul Akbar" asari — islom aqidaviy merosining muhim manbai	32
Xikmatillayeva Shoiraxon	
Ilk renesans olimlarining zikr etilishi.....	35
Toshkulova Nigina, To'rabekova Shirin	
Xorazmiy ilmiy merosining zamonaviy axborot texnologiyalaridagi ahamiyati.....	38
Ergashov Asadbek	
Abdurauf Fitrat – milliy uyg'onish harakatining fidoiysi.....	41
Muxammadjonova Mavluda	
Allomalar ilmiy merosini o'rganish jarayonida zamaxshariy asarlarining o'rni va ta'siri.....	45
Ergashov Zuhriddin	
Amir Temurning "Temur tuzuklari" asarida davlat boshqaruvi va ijtimoiy adolat prinsiplari.....	47
Ne'matova Sarvinoz	
Shayx Usmonxon Alimovning "Imom al-Buxoriy barakoti" asarida Imom Buxoriyning e'tirof etilishi.....	51
Xayriddinov Jasur	
XII-XIII-asrlarda Iskandariya shahridagi ilmiy muhit.....	55
Sultonov Saidumar	
Abdulhay Laknaviyning "Favaid al-Bahiyya" asarida Markaziy Osiyolik hanafiy ulamolar tarixiga oid ma'lumotlar tahlili.....	58

Tojiboyeva Zilola, Agzamova Muhabbat	
Bugungi jamiyatda Mahmudxo'ja Behbudiy qarashlarining ilmiy ahamiyati.....	62
Xursandova Rayxona	
Farobiy – Sharq falsafasi asoschisi.....	65
Abdiqahhorov Sardor, Odilov Bobir	
Alixonto'ra Sog'uniyning Sharqiy Turkistondagi Ozodlik Harakati masalasi.....	69
Quqonboyeva Mohlaroyim	
Mahmud Zamaxshariy hamda uning arab tili va adabiyoti rivojiga qo'shgan hissasi.....	72
Alijonova Muslima, Qodirova Mashxura	
Allomalar merosi — zamonaviy fan taraqqiyotining poydevori.....	75
O'tkirova Zahro	
Islom olami kitob san'atida ayollarning o'rni.....	78
Karimjonova Mohinur	
Allomalar ilmiy merosining o'rganilishining bugungi kundagi ahamiyati.....	81
Nurmuhammadova Feruza	
Mahmudxo'ja Behbudiy asarlarida ilm va ma'rifat g'oyasi.....	85
Musurmonova Jasmina	
Allomalar ilmiy merosi o'rganilishining bugungi kundagi ahamiyati.....	88
Sobirjonova Zuhra	
“Ixtiyor” asarida bay (savdo)ning ta'rifi.....	91
Muratova Mubinabonu	
Sharq va g'arb ilm-fanining chuqur o'zaro anglashuvida al-buxoriyning madaniy merosi.....	97
Abdusalomova Hulkaroy	
Talabalikdan olimlik sari qadam: Allomalar ilmiy merosining bugungi ahamiyati.....	101
Rahmonov Nasrulloh Allomalar ilmiy me'rosining o'rganilishi.....	103
Olimjonova Hayotxon, Xakimov Azizxon	
Allomalar ilmiy merosi — milliy o'zlik va ma'naviy yuksalish manbai.....	107
Sanaqulova Zuhra	
Muhammad Shayboniyxonning o'zbek davlatchiligi rivojiga qo'shgan hissasi.....	110

**YOSHLAR HAYOTIDA PSIXOLOGIYA, PEDAGOGIKA, FILOLOGIYA
HAMDA MADANIYAT VA SAN'ATNING TUTGAN O'RNI**

Nishanova Dildora, Nosirova Zamira	
Yoshlar psixologik barqarorligini shakllantirishda ijtimoiy omillarning o'rni.....	116
Mahmudov O'ktam	
Harbiy pedagog ofitserlarni tayyorlash tizimining tadrijiy rivojlanishi.....	119

YOSHLAR HAYOTIDA PSIXOLOGIYA, MADANIYAT VA SAN'ATNING TUTGAN O'RNI

YOSHLAR PSIXOLOGIK BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHDA IJTIMOIY OMILLARNING O'RNI

Nosirova Zamira

Oriental universiteti, Psixologiya yo'nalishi

301-guruh, talabasi

E-mail: nosirovazamira07@gmail.com

Nishanova Dildora

Oriental Universiteti dotsenti v.b., t.f.f.d. (PhD)

E-mail: dnishanova@yahoo.com

Annotatsiya. Ushbu ishda yoshlarning psixologik barqarorligini shakllantirishda ijtimoiy omillarning o'rni tahlil qilinadi. Psixologik barqarorlik shaxsning emotsional muvozanati, stressga bardoshliligi va ijtimoiy muhitdagi moslashuvchanligini ifodalaydi. Tadqiqot davomida oila, ta'lim tizimi, do'stlar jamoasi, ommaviy axborot vositalari hamda ijtimoiy qadriyatlarning yoshlar ruhiy holatiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Ijobiy ijtimoiy muhit, o'zaro qo'llab-quvvatlash va sog'lom kommunikatsiya tizimi yoshlarning barqaror psixik rivojlanishiga zamin yaratishi asoslab beriladi. Xulosa sifatida, yoshlar psixologik barqarorligini mustahkamlashda ta'lim-tarbiya, oila va jamoatchilikning hamkorligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etishi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: yoshlar, psixologik barqarorlik, ijtimoiy omillar, oila muhiti, ta'lim tizimi, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, kommunikatsiya, ijtimoiy qadriyatlar, ruhiy barqarorlik.

Bugungi kunda yoshlarning psixologik barqarorligini shakllantirish ijtimoiy taraqqiyotning eng muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Jamiyat hayotidagi tezkor o'zgarishlar, axborot texnologiyalarining keskin rivojlanishi, madaniy qadriyatlarning o'zgaruvchanligi yosh avlodning ruhiy muvozanatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu boisdan, yoshlarning emotsional turg'unligi, ijtimoiy muhitga moslashish darajasi va stress omillariga qarshi tura olish qobiliyatini shakllantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Psixologik barqarorlik shaxsning ijtimoiy faoliyatda o'z o'rnini topishi, hayotiy maqsadlarni anglab yetishi va o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishida hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Yoshlarning ruhiy holatini belgilovchi asosiy omillardan biri — bu ularni o'rab turgan ijtimoiy muhitdir. Oila muhiti, ta'lim tizimi, tengdoshlar guruhi, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va mehnat jamoalari psixologik barqarorlikning shakllanish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, oila yosh insonning birlamchi ijtimoiylashuv makoni sifatida uning emotsional xavfsizligini, o'ziga ishonchini va

ijobiy munosabatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari va ijtimoiy institutlar yoshlarning kommunikativ ko'nikmalarini, hamkorlik madaniyatini va muammolarni konstruktiv hal etish qobiliyatini mustahkamlaydi. Ijtimoiy omillar psixologik barqarorlikning shakllanishida nafaqat tashqi ta'sir manbai, balki shaxsning ichki dunyosini yo'naltiruvchi, qadriyat tizimini shakllantiruvchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Bu omillar ijobiy yo'nalishda bo'lsa, yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, salbiy ta'sirda esa ruhiy beqarorlik, xavotirlik va ijtimoiy begonalashuvni keltirib chiqaradi. Shu sababli, yoshlarning psixologik barqarorligini ta'minlashda ijtimoiy muhitni to'g'ri tashkil etish, ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, psixologik madaniyatni yuksaltirish va ijtimoiy mas'uliyat hissini rivojlantirish eng muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi¹³⁶.

Yoshlarning psixologik barqarorligi — bu ularning hayotdagi turli stress holatlariga, ijtimoiy bosimlarga va hissiy tebranishlarga bardosh bera olish, o'z hissiyotlarini boshqarish hamda ijobiy fikrlashni saqlab qolish qobiliyatidir. Bu holat shaxsning ruhiy sog'lomligi, ijtimoiy faolligi va o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etishida asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Psixologik barqarorlikning shakllanishida irsiy omillar, shaxsiy xususiyatlar bilan bir qatorda, ijtimoiy muhitning ta'siri beqiyosdir. Chunki inson o'z rivojlanish jarayonida doimo ijtimoiy aloqalar tizimida yashaydi, ularning fikrlari, qadriyatlari va xulq normalaridan o'z ruhiy holatini shakllantiradi.

Avvalo, oila yoshlarning psixologik barqarorligini shakllantiruvchi eng muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Oilada mavjud mehr, o'zaro hurmat, ishonch va qo'llab-quvvatlash shaxsning o'ziga bo'lgan ijobiy munosabatini, ichki ishonchini mustahkamlaydi. Aksincha, ziddiyatli oilaviy muhit, e'tiborsizlik yoki zo'ravonlik holatlari yoshlarning psixologik beqarorligiga, o'zini past baholash va ijtimoiy izolyatsiyaga olib keladi. Shu bois ota-onalarning tarbiyaviy madaniyati, ruhiy saviyasi va muloqot uslubi yoshlarning barqaror ruhiy holatini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Keyingi muhim omil — bu ta'lim muassasalari va ularning tarbiyaviy muhiti. Maktab va oliy o'quv yurtlarida o'qituvchi hamda psixologlarning yoshlar bilan olib boradigan individual ishlari, motivatsion mashg'ulotlar, treninglar va guruhli muloqotlar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshiradi. Ta'lim jarayonida emotsional qo'llab-quvvatlov, adolatli baholash, talabalarning fikrini tinglash kabi omillar ularning o'z kuchiga ishonchini mustahkamlaydi. Bu esa psixologik barqarorlikni rivojlantiruvchi ijtimoiy muhitni yaratadi. Yoshlar psixologik barqarorligiga tengdoshlar guruhi ham kuchli ta'sir ko'rsatadi¹³⁷. Chunki aynan o'smirlilik va ilk

¹³⁶ Toshkent, 2020. Muallif: A. X. Karimov. Kitobda elektron tijoratning nazariy va amaliy jihatlari.

¹³⁷ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning "Yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash va ularning salohiyatini ro'yobga chiqarish to'g'risida"gi qarori. — Toshkent, 2021-yil.

yoshlik davrida shaxs o'zini jamoada tan olish, hurmat qozonish va o'z o'rnini topish ehtiyojini kuchli his qiladi. Agar tengdoshlar guruhi ijobiy qadriyatlarga asoslangan bo'lsa, bu shaxsning ijtimoiy moslashuvini yengillashtiradi, stressni kamaytiradi va emotsional turg'unlikni ta'minlaydi. Aksincha, salbiy muhit, kamsitish yoki rad etish holatlari yoshlarni beqaror, xavotirli, depressiv holatga olib keladi. Shuningdek, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar ham yoshlarning psixologik barqarorligiga sezilarli ta'sir o'tkazadi. Virtual muloqot, ijtimoiy tarmoqlarda o'zini solishtirish, ideal hayot haqidagi tasavvurlar, noto'g'ri ma'lumotlar yoshlarning ruhiy dunyosida ziddiyat, o'zidan norozilik va turg'unlikni keltirib chiqaradi. Shu sababli, media savodxonlikni oshirish, ijtimoiy tarmoqlardan oqilona foydalanish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zamonaviy psixologik barqarorlikni shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimi¹³⁸ — psixologik barqarorlikni mustahkamlovchi yana bir zaruriy omil hisoblanadi. Yoshlarning jamiyat tomonidan qadrlanishi, ularning fikriga e'tibor berilishi, ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish imkoniyatining mavjudligi o'z-o'ziga ishonchni kuchaytiradi. Shu bilan birga, ijtimoiy adolat, teng imkoniyatlar va insoniy munosabatlarning mavjudligi ruhiy sog'lom jamiyatning poydevorini tashkil etadi.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarning psixologik barqarorligini shakllantirish ijtimoiy taraqqiyot, millatning intellektual salohiyati va ma'naviy yetukligining muhim ko'rsatkichlaridan biridir. Har bir yosh shaxsning ruhiy turg'unligini ta'minlashda oila, ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar hamda jamoatchilikning o'zaro hamkorligi katta ahamiyat kasb etadi. Barqaror ruhiy holatga ega yoshlar ijtimoiy hayotda faol, maqsadga yo'naltirilgan, mas'uliyatli va mustaqil qaror qabul qila oladigan inson sifatida shakllanadi. Bugungi kunda yoshlarning psixologik barqarorligini mustahkamlash uchun ijtimoiy muhitni sog'lomlashtirish, oilaviy munosabatlarni yaxshilash, ta'lim muassasalarida psixologik madaniyatni rivojlantirish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish zarur. Shuningdek, axborot makonidagi salbiy ta'sirlardan himoya, media savodxonlik va emotsional intellektni rivojlantirish yoshlarning ruhiy barqarorligini saqlashga xizmat qiladi.

Umuman olganda, yoshlarning psixologik barqarorligini shakllantirish ijtimoiy omillar bilan uzviy bog'liq bo'lib, bu jarayonni tizimli tarzda boshqarish va ilmiy asosda yo'naltirish kelajak avlodning sog'lom, mustaqil fikrlaydigan va ijtimoiy mas'uliyatli shaxslar sifatida kamol topishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimova V.M. "Ijtimoiy psixologiya". — Toshkent: "Fan va texnologiy" Davlat ilmiy nashriyoti, 172 bet 2012.

¹³⁸ Mavlonova R., Abduqodirov A., Pardaev A. "Pedagogika nazariyasi va amaliyoti". — Toshkent: "Iqtisodiyot", 2020

2. Mavlonova R., Abduqodirov A., Pardaev A. “Pedagogika nazariyasi va amaliyoti”. — Toshkent: “Iqtisodiyot”, 2020.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning “Yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash va ularning salohiyatini ro‘yobga chiqarish to‘g‘risida”gi qarori. — Toshkent, 2021-yil.

HARBIY PEDAGOG OFITSERLARNI TAYYORLASH TIZIMINING TADRIJIY RIVOJLANISHI

Maxmudov O‘ktam

O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi
Harbiy kadrlarni tayyorlash boshqarmasi katta ofitseri

Annotatsiya: Ushbu maqolada harbiy pedagog ofitserlarni tayyorlash tizimining tadrijiy rivojlanishi, harbiy ta‘lim islohi natijasida harbiy pedagogning o‘rni va roli, harbiy ta‘lim tizimini paydo bo‘lishi va rivojlanish tarixi borasida fikr yuritilgan, tadqiqot jarayonida to‘plangan manbalar asosida dunyo davlatlarida harbiy mutaxassislarni tayyorlash tizimining tadrijiy rivojlanishi qiyosiy darajada tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: harbiy ta‘lim, ofitser, taktika, qo‘shin, mudofaa, qurol, jismoniy tayyorgarlik, davlat, sarkarda.

Abstract. This article discusses the progressive development of the system of training military pedagogues for officers, the place and role of the military pedagogue as a result of the military education reform, the history of the emergence and development of the military education system, and the comparative analysis of the progressive development of the system of training military specialists in countries around the world based on the sources collected during the research process.

Keywords: military education, officer, tactics, army, defense, weapons, physical training, state, commander.

Аннотация. В статье рассматривается прогрессивное развитие системы подготовки военных педагогов офицерского состава, место и роль военного педагога в результате реформы военного образования, история возникновения и развития системы военного образования, а также проводится сравнительный анализ прогрессивного развития системы подготовки военных специалистов в странах мира на основе источников, собранных в процессе исследования.

Ключевые слова: военное образование, офицер, тактика, армия, оборона, вооружение, физическая подготовка, государство, командир.

Ta‘lim tizimi jamiyatning muhim ijtimoiy institutlaridan biri bo‘lib, u ijtimoiy taraqqiyotning asosiy sharti hisoblanadi. Bugungi kunda ta‘limning ahamiyati tobora